

הרב אברהם לוי

אהבת תורה – כיצד?

בלימוד תורה ישנם כמה דרגות, יש לומד ויש לומד. יש אדם שלומד ולומד אבל הלימוד הוא לימוד חיצוני גרידא, אינו לימוד פנימי הנובע מהכרה פנימית אמיתית בערך התורה, ולימוד כזה במשך הזמן יכול לדעוך מעט מעט חיי מחוסר סיפוק, אבל יש אדם שלומד לימוד פנימי הנובע מהכרה פנימית אמיתית בערך התורה, ולימוד כזה נובע מכל רמי"ח אבריו ושסי"ה גידיו, וממילא הוא פורה ועולה ומתעלה בו. ההבדל המעשי בין שני סוגי אנשים אלה צריך לבוא לידי ביטוי במידת אהבת התורה שיש להם. מי שאין לו אהבת תורה לימודו הוא לימוד חיצוני בלבד ללא הכרה פנימית, ומי שיש לו אהבת תורה לימודו הוא לימוד פנימי הנובע מעומק הכרת הלב וסופו להתקיים.

והשאלה הנשאלת: מהי הדרך שעל ידה יכול האדם להגיע לידי אהבת תורה? להלן הרהורים אחדים ורעיונות מוכרים שעל ידי התבוננות בהם אפשר להגיע לעני"ד לאהבת תורה.

ההכרה בנותן התורה

דבר פשוט הוא שהמקבל מתנה מחבירו, לפי ערך הנותן וחשיבותו כך יהיה ערך המתנה בעיני המקבל. אם הנותן הוא אדם חשוב, אף אם יתן מתנה שאינה בעלת ערך מצד עצמה, מ"מ מחמת חשיבותו של הנותן נחשבת המתנה לבעלת ערך בעיני המקבל, ועאכ"כ כשהנותן הוא אדם חשוב והוא נותן מתנה חשובה, בוודאי ובוודאי שהמקבל יעריך אותה עד מאוד.

יותר מזה, מלך בשר ודם שנתן לעבדו מכונה גדולה ומשוכללת וביקש ממנו שירכיב אותה כראוי, ועל ידה תהיה למלכות ולכל בני המדינה תועלת גדולה מאוד. ודאי שהעבד יחפוץ מאוד לעשות רצון המלך, ואין ספק שתהיה מלאכה זו חביבה בעיניו, ביודעו שבידו להביא תועלת מרובה למלך ולכל בני מלכותו.

וכל זה הוא כאין וכאפס לעומת התורה הקדושה. הקב"ה בחר בנו מכל העמים ונתן לנו - בכבודו ובעצמו - את תורתו הקדושה, וכפי שאנחנו מברכים כל בוקר בברכת התורה. וכך מבואר גם במדרש רבה (בראשית פרשה ו'): "שלושה דברים ניתנו במתנה לעולם: תורה, מאורות, וגשמים. תורה שנאמר: 'יתן אל משה ככלותו' וגו' (שמות ל"א, יח)". אם כן, האם יש נותן יותר חשוב מזה - מהקב"ה, דבר זה לבדו מספיק כדי שנדע להעריך את המתנה הגדולה שקבלנו - את התורה!

ואכן בגמרא במסכת שבת מבואר גודל ההערכה שהעריכו האמוראים את נותן

התורה - את הקב"ה - שעצם נתינתו את התורה סימן הוא שהתורה היא חיינו ואפשר לעמוד בכל דרישותיה. מספרת הגמרא במסכת שבת (דף פח, ע"א):
 "הוא מינא דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתיא ויתבה אצבעתיא דידיה תותי כרעא, וקא מייץ בהו, וקא מבען אצבעתיא דמא, א"ל עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו, אכתי בפחזותייכו קיימיתו, ברישא איבעיא לכו למשמע אי מציתו קבליתו, ואי לא, לא קבליתו", ופירש רש"י: "דקדמיתו פומייכו לאודנייכו - קודם ששמעתם אותם היא קשה ולא חוכלו לעמוד בה קבלתם עליכם לקיימם". "א"ל אנן דסגינן בשלימותא כתיב בן 'תומת ישרים תנחם', הנך אינשי דסגן בעלילותא כתיב בהו 'וסלף בוגדים ישרים', עכ"ל הגמרא. (ופירש רש"י: "דסגינן בשלימותא - התהלכנו עמו בתום לב כדרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטענו בדבר שלא נוכל לעמוד בו").
 מבואר שבעצם אמירת "נעשה ונשמע" בניי הכריזו שהם בטוחים וסומכים על נותן התורה שנתן להם מתנה שיכולים לעמוד בה.
 נמצא שאם מתבוננים מיהו נותן התורה, ושהמלך הגדול, מלך מלכי המלכים הקב"ה, הוא הנותן, ודאי שמתנה זו יקרה מאין כמוה, וממילא ע"י הכרה זו, אין ספק שההערכה כלפי המתנה גדולה עד מאוד, ואם כך בוודאי שע"י אפשר להגיע לאהבת המתנה - לאהבת התורה הקדושה.

יותר מזה, מבואר במהר"ל בהקדמה לספרו "תפארת ישראל", שההכרה בנותן התורה היא עצמה סיבה לזכות לתורה ולקיום התורה, עד כדי כך שבית המקדש השני נחרב כתוצאה מכך שלא העריכו את נותן התורה. שהרי במסכת נדרים (דף פא, ע"א) מובא שנשאל לחכמים ולנביאים על מה אבדה הארץ, ולא פירושוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו, דכתיב "וואמר ה' על עזבם את תורתו", ואמר שם ר' יהודה אמר רב שלא בירכו בתורה תחילה, ותמה ע"י המהר"ל שם וז"ל:
 "ודבר זה מן התימה שיהא חורבן הארץ בשביל שלא בירכו בתורה תחילה, ולא בשביל עכו"ם, גילוי עריות ושפיכות דמים שהיו בבית ראשון". ותירץ, כי הדבר "שהוא סיבה אל מציאות דבר אחר הוא ג"כ סיבה לקיום מציאותו". דהיינו, אם חסר בעצם הדבר שהוא סיבה למציאות הדבר, חסר ג"כ בקיום הדבר, ולכן כיוון שקיום התורה הוא רק ע"י השי"ת ונתינתו, אם חסר בהכרה זו מיהו נותן התורה, חסר בעצם קיום התורה. בשונה למשל מבנאי שבנה בית, אין הבית זקוק לקיומו של הבנאי, כי הבנאי לא פועל בעצם הבית אלא רק צירף חלקים ובנאו, ואח"כ הבית קיים מאליו בלי שום צורך לבנאי. משא"כ דבר שהוא סיבה אל עצם מציאות דבר אחר - דהיינו הקב"ה שהוא סיבה לנתינת התורה - כ"ש שהוא סיבה לקיום שלו - לקיום התורה.

וז"ל שם: "ולפיכך אם היו מברכים על התורה תחילה לומר ברוך נותן תורה לישראל והיה אהבה אל השי"ת במה שנתן תורה לישראל, כי זה ענין הברכה על התורה שהוא יתברך מבורך על זה ואוהב - המברך את - השי"ת בשביל הטוב שנתן לו התורה, ואז הייתה סיבה ג"כ שתהיה התורה מתקיימת בישראל, שהיה השי"ת נותן בליבם לשמור ולעשות ולקיים, אף אם היו עוברים לפעמים מצוה אחת היו חוזרים מיד לשמור ולעשות ולקיים, וזה היה מן השי"ת, אשר הוא סיבה לתורה והוא ג"כ סיבה שלא תתבטל..."

ולפיכך, אילו היו מברכין בתורה תחילה מה שהוא יתברך סיבה לתורה ונתן להם התורה והיו דבקים בו יתברך באהבה במה שנתן תורה לישראל, מצד הדביקות הזה היה השייט סיבה גייכ שלא תתבטל התורה, אבל מפני שלא ברכו בתורה תחילה שלא היו דבקים בו יתברך באהבה במה שנתן תורה לישראל, לא היה כאן סיבה מקיימת את התורה בישראל ובאו לידי זה שעברו על התורה ודבר זה גורם שאבדה הארץ... ואל יקשה לך למה לא היו מברכין בתורה תחילה, תירוץ - שאין פירוש הברכה הדיבור בפה בלבד, דודאי הדיבור בפה היו מברכים, אבל הכוונה אל הברכה בעצמה, היא האהבה הגמורה והדביקות אל השייט, לאהוב השייט במה שנתן תורה, וזהו ענין הברכה, ואין כל האהבות שוות. כי האהבה האמיתית היא האהבה בכל לב ובכל נפש וכדכתיב: ואהבת את ה' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך, ולא היה להם האהבה הגמורה אל השייט במה שנתן התורה לישראל, **ובפרט על הטובה הגדולה שהיא התורה, שהיא טובה על הכל, שיש לברך השייט ויתעלה שמו על זה בכל ליבו,** וכפי הטובה העליונה לא היו מברכים בכל ליבם...", עכ"ל ועוד האריך שם בזה.

מבואר בדבריו **שאהבת תורה אמיתית נובעת מאהבת נותן התורה,** ואם יש הערכה ואהבה אמיתית לנותן התורה ממילא יש אהבה אמיתית לתורה בעצמה.

ההכרה בערך מעלת התורה

התבוננות נוספת בעצם המתנה - בעצם מעלת התורה הקדושה. עד עתה ביארנו את ערך ההכרה בנותן התורה, ועתה צריך לבאר את ערך ההכרה בתורה עצמה שאין מתנה חשובה יותר מהתורה הקדושה.

אמרו תזי"ל במסכת קידושין (דף ל, ע"ב):

"ת"ר ושמתם - סם תם, נמשלה תורה כסם חיים משל לאדם שהכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטיה על מכתו ואמר לו, בני כל זמן שרטיה זו על מכתך אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך ורוחץ בין בחמין בין בצונן ואין אתה מתיירא, ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה נומי. כך הקב"ה אמר להם לישראל, בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו... ואם אין אתם עוסקים בתורה אתם נמסרים בידו...", עכ"ל.

מבואר בגמרא שהקב"ה בכבודו ובעצמו אומר אני בראתי יצה"ר, ואני בראתי כנגדו תורה תבלין, שעל ידי התורה מנצח את היצה"ר, וכפי שמובא שם בגמרא בהמשך: "תנא דבי ר' ישמעאל, בני, אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח, ואם ברזל הוא מתפוצץ...". יותר מזה, אדם שלומד תורה אינו נמסר כלל ביד היצה"ר וכלשון הגמרא לעיל: "אם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו". וכתב בספר "מסילת ישרים" (פרק ה') שדבר פשוט הוא שאם הקב"ה ברא למכה זו שהיא היצה"ר, רק רפואה זו שהיא התורה, א"א בשום פנים שיכול האדם להתרפאות מהיצה"ר בלי התורה, ומי שיחשוב שינצל ממנו בלי התורה הרי הוא

טועה ובסופו יראה טעותו. והרי הוא דומה לחולה שהלך לרופא וקיבל תרופה כל שהיא, והוא מחליט לקחת תרופה אחרת. ודאי שחולה זה לא רק שלא יבריא אלא ימות מחוליו, כך גם לגבי היצה"ר אין מי שמכיר בחולי היצר רק הקב"ה והוא ברא לו רפואה שהיא התורה, אי"כ מי יעיז לחשוב שרפואה אחרת מתאימה נגדו. ברור שכל תרופה זולת התורה לא תעזור והחולה - שהיצה"ר שולט בו, לא יתרפא מחוליו.

נמצא שבכוח התורה להדריך את האדם בדרך החיים לזכות לחיים אמיתיים, וכפי שאמרו חז"ל בירושלמי הגיגה (פ"א, הל"ז), שאמר הקב"ה: "הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו שהמאור שבה מחזירן למוטב". ועוד אמרו חז"ל בסוטה (דף כא, ע"א): "אמר ר' יוסף מצוה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא, בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא, אצולי לא מצלא, תורה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה מגנא - מן היסורין, ומצלא - מן החטא".

ועוד מבואר בחז"ל שהעוסק בתורה כאילו הקריב קרבנות, דאיתא במנחות (דף קי, ע"א): "אמר רבי יצחק מאי דכתיב זאת תורת החטאת, וזאת תורת האשם, כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם". ובתנא דבי אליהו רבא (פרק ה') מבואר שאדם שעבר עבירות הרבה וקנסו עליו מיתה וכו' וחזר ועשה תשובה וקורא תורה, נביאים וכתובים ושונה משנה מדרש הלכות ואגדות וכו' אפילו נגזרו עליו מאה גזירות, הקב"ה מעבירן ממנו. ועוד יש הרבה מאמרי חז"ל בענין מעלות התורה, עיין באריכות ב"נפש החיים" שער ד'.

מכל זה אנחנו למדים על גודל המתנה שקבלנו שהיא התורה הקדושה. וכפי שהקדמנו לעיל, שלפי ערך המתנה וחשיבותה, כך הערכתה אצל המקבל, ואי"כ היש לנו מתנה יקרה וחשובה כמו התורה הקדושה, שהיא סם חיים שנותנת לאדם את כל תכליתו בחיים, וכמו שאנו אומרים בברכת ק"ש: "כי הם חיינו ואורך ימינו". אם יש תורה יש חיים, ואם ח"ו אין תורה אין חיים. וכן מובא במדרש תהלים (פרק קי"ט) על הפסוק: "לעולם לא אשכח... כי בם חיינו": "הם חיים לישראל, אלולי היא לא היה חיים וכה"א: 'כי הוא חייך' וכתוב 'כי מוצאי מצא חיים', עכ"ל.

ומעתה על ידי הכרה אמיתית בערך התורה ודאי שיגיע האדם לידי אהבת התורה, כמו שבמזון הגופני מכיר האדם בערך המזון שפועל לקיום וחיוזוק הגוף, כך במזון הרוחני. וככל שהוא יכיר בערך התורה שהיא המזון הרוחני והיא תכלית החיים כך יאהב אותה יותר ויותר, וכתב בתנא דבי אליהו זוטא (פרק י"ג): "למה נמשלה התורה ללחם ומים, ללמדך, שכשם שא"א לו לאדם לעמוד בלי לחם ובלי מים. כך א"א לו לאדם לעמוד בלי תורה". וככל שיתאמת אצלו דבר זה שהתורה היא כלחם ומים המקיימת נפש האדם ונותנת לו את כל תכליתו הרוחנית, כך יאהבה, והזהר יסוד גדול באהבה אמיתית, שכל דבר שיכיר בו האדם שהוא לתועלתו - יאהבהו.

השפעת התורה על הבריאה ועל כל העולם

התבוננות נוספת על ידה יכול האדם להגיע לאהבת תורה, עשויה לבוא ע"י לימוד התורה ביחס לבריאה ולכל העולם כולו. כתב רש"י (בריש פרשת בראשית בשם חז"ל): "בראשית – צמצול כחורכ שנקראת ראשית", דהיינו שכל העולם כולו נברא בשביל התורה, וממילא ע"י לימוד התורה נשלמת כוונת השי"ת בבריאה, שכל תכליתה שיעסקו בני בתורה, כן כתב בספר "נפש החיים" (שער ד' פרק י"ג) והאריך שם בעניין זה. והביא מדברי הזוה"ק (פרשת צו) וז"ל:

"פתח ר"א ואמר ואשים דברי בפיך וכו', תנינן כל בר נש דאשתדל במילי דאורייתא, ושפוותיה מרחשן אורייתא... ולא עוד אלא דהוא מקיים עלמא וקבי"ה חדי עימיה כאילו ההוא יומא נטע שמיא וארעא הה"ד לנטוע שמים וליסוד ארץ", עכ"ל, ועוד האריך בזה, עיי"ש.

וכ"כ התנא באבות (פרק ו' משנה א'): "כל העוסק בתורה לשמה... משמח את המקום, משמח את הבריות" וביאר שם ב"רוח חיים" וז"ל: "...כי התורה היא שעשועיו של הקב"ה ובעת שעוסקין בה הוא עת רצון ורחמים ושמחה ובאה טובה לעולם... ומשמחתו מטיב לבריות... ר"ל כשהוא בשמחה אז הוא להיטיב לך, וזהו משמח את המקום משמח את הבריות", עכ"ל.

עוד כתב ב"נפש החיים" (שער ד' פרק י"א) שע"י לימוד התורה אדם מקיים את כל העולם כולו, וז"ל: "...ומאז שנשתלשלה וירדה כביכול ממקור שרשה הנעלם, לזה העולם, כמאמר ז"ל בא משה והורידה לארץ, כל חיותם וקיומם של כל העולמות הוא רק ע"י הבל פינו והגיונינו בה, והאמת בלתי שום ספק כלל שאם היה העולם כולו מקצה עד קצהו פנוי ח"ו אף רגע אחת ממש מהעסק וההתבוננות שלנו בתורה, כרגע היו נחרבים כל העולמות עליונים ותחתונים והיו לאפס ותוהו ח"ו... לכן אנו מברכים עליה וחיי עולם נטע בתוכינו כעניין הנטיעה שנטיעתה כדי לעשות פרי להרבות טובה, כן אם אנו מחזיקים בתוה"ק בכל כוחינו כראוי אנו מנחילין חיי עד וממשיכים משרשה הנעלם למעלה מכל העולמות.

ובמשלי רבתא 'חכמות בנתה ביתה' - אמר הקב"ה אם זכה אדם ולמד תורה וחכמה חשוב לפני כמו שברא שמים, וכאילו העמיד כל העולם כולו, ובפרשת תרומה כתב הזוה"ק: "...השתא כל מאן דאסתכל בה באורייתא ואשתדל בה כביכול הוא מקיים כל עלמא. קב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, בר נש אסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא, אשתכח דעובדא וקיומא דכל עלמא אורייתא איהי...", עכ"ל.

בגמרא בשבת (דף פח, ע"א) מבואר שהקב"ה התנה עם מעשה בראשית, אם ישראל מקיימים את התורה אתם קיימים, ואם לאו אתם חוזרים לתוהו ובוהו, וכך כתוב להדיא: "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת" (ירמיה ל"ג, כה).

מכל זה אנחנו למדים שהעוסק בתורה נעשה כביכול שותף להקב"ה בבריאת העולם, וגורם לקיום העולם. היש לנו עסק גדול מזה להתעסק בחפצי המלך, ובחמדתו היקרה של המלך שהיא התכלית שבעבורה נברא העולם. וכפי שהקדמנו לעיל, שהמלך שנתן לעבד לעשות מלאכתו, ודאי היא מאוד חביבה בעיני העבד בירדעו את התועלת המרובה שיש למלך ממנה ולכל בני המדינה. ומעתה עאכ"כ עסק התורה הקדושה שהיא כביכול תועלת גדולה להקב"ה שהיא משלמת כוונתו בבריאה, וכפי שהבאנו, ולא עוד אלא שעל ידה יש תועלת לכל העולם כולו, דהעוסק בה מקיים את העולם, א"כ האם לא יהא חביב עסק זה אצל האדם. ודאי הוא שע"י הכרה זו יגיע לידי אהבת תורה, ויותר מזה, כמה אהבה לתורה ושמחה צריך שיהא ללומד בירדעו דבר זה.

שלא להסיח דעת מהתורה

מובא בגמרא בשבת (דף קטו, ע"ב): "ת"ר 'ויהי בנסוע הארון ויאמר משה, פרשה זו עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ולמטה לומר שאין זה מקומה... דתניא רשב"ג אומר עתידה פרשה זו שתיעקר מכאן ותכתב במקומה ולמה כתבה כאן כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שניה, פורענות שניה מאי היא? 'ויהי העם כמתאוננים', פורענות ראשונה 'ויסעו מהר ה'". ויש לעיין, בשלמא פורענות שנייה הייתה קשורה לחטא המתאוננים ואכן נענשו על כך. אבל פורענות ראשונה, תמוה, איזו פורענות זו? וכבר עמד ע"ז הרמב"ן עה"ת (במדבר י', לה) והביא בשם המדרש שכיוון שנסעו מהר סיני בשמחה, כתינוק הבורח מבית הספר, מפני שלמדו שם הרבה תורה ומצוות, היה זה חטא, ואה"כ אי"ז פורענות אלא חטא, וחז"ל קראו לחטא פורענות, ומסיים הרמב"ן: "ושמא אלמלא חטאם זה היה מכניסם לארץ מידי", וא"כ זה גופא הפורענות, וגם התנספות בשבת (בדף קטו, ע"א) בד"ה "פורענות" הביאו מדרש זה. והדברים תמוהים מאוד מהו החטא הגדול שהיה כאן, הרי הם היו בהר סיני כמעט שנה שלימה, כמבואר שם בפסוק יא וברש"י, וכשנסעו הכל היה ע"פ ה' וביחד עם משה רבינו, שהרי לפני כל נסיעה היו תוקעים בחצוצרות. וא"כ גם כשנסעו מהר סיני היה כך, וכן הענן עלה קודם, כמבואר בפסוקים שם בפרק ט, שלפני כל נסיעה הענן היה עולה תחילה, וא"כ כל נסיעתם הייתה ע"פ ה'. ויותר מזה שהרי היו בדרך לארץ ישראל ומיהרו להגיע לשם, וכפי שכתב רש"י עה"פ "דרך שלשת ימים" (שם פרק י' פסוק לג) שעשו מהלך של שלושה ימים ביום אחד מפני שהקב"ה היה חפץ להכניסם לארץ, א"כ התמיהה רבה מהו החטא הגדול ומהו "כתינוק הבורח מבית הספר".

ובביאור העניין מבאר הגאון ר' יחזקאל סרנא זצ"ל (מבואר בספר "דליות יחזקאל" חלק א', עמ' רע"א). שצריך לדעת יסוד גדול במעמד הר סיני, דבפשטות מבינים שמעמד הר סיני היה כדי לתת תורה לעם ישראל ותו לא, אבל האמת שאין זה הדבר העיקרי. דאם זו כל המטרה לא היה צריך לכל שינוי הטבע שהיה במעמד

הר סיני, והיה מספיק שיעלה משה למרום ויקבל את התורה ויביא אותה לבניי. ומדוע הוצרך הקב"ה לרדת על הר סיני ועמו מלאכים וכו'. אלא היסוד הוא שעיקר מעמד הר סיני היה כדי ללמד את בניי תורה, שהרי לימוד התורה אינו דומה לשאר חכמות, שבשאר חכמות יש לכל אחד את השכל שחננו השייית ועייז הוא לומד בעצמו, משא"כ לימוד התורה צריך ללמוד אותה מפי הקב"ה בעצמו כמו שכתוב: "כי ה' יתן חכמה - היינו חכמת התורה - מפיו דעת ותבונה". ולכן בא מעמד הר סיני שבו למדו בניי תורה ביחד עם משה רבינו מפיו של הקב"ה. [וכך אנו אומרים בתפילת ר"ה בברכת זכרונות "אתה נגלית בענן כבודך... ללמד לעמך תורה ומצוות" - היינו שזה היה עיקר התכלית של מעמד הר סיני].

ויותר מזה מבואר בחז"ל, שלא רק במעמד הר סיני למדו תורה מפי הקב"ה, אלא כל לימוד ולימוד שלומדים זהו כביכול מפיו של הקב"ה. וכך כתוב בספרי פרשת עקב עה"פ "אשר אנוכי מצוה אתכם היום", ומובא בילקוט שמעוני (רמז תתס"ב) וז"ל: "אשר אנוכי מצוה אתכם היום" - מנין אתה אומר שאם שמע אדם דבר מפי קטן שבישראל יהא בעיניו כשומע מפי גדול, ת"ל 'אשר אנוכי מצוה אתכם', ולא כשומע מפי גדול אלא כשומע מפי חכם שנאמר... ולא כשומע מפי חכם אלא כשומע מפי סנהדרין שנאמר... ולא כשומע מפי משה אלא כשומע מפי הקב"ה שנאמר יתנו מרועה אחד... עכ"ל. נמצא שכל השומע מפי קטן כשומע מפי הגבורה. מבואר מכאן שכל לימוד שלומדים זהו כביכול מפי הקב"ה, כמו במעמד הר סיני. [ואפשר להוסיף ע"פ משייכ בספר "נפש החיים" (שער די פרק י"ד) שכל מה שתלמיד עתיד לחדש ניתן למשה בסיני. נמצא שכל לימוד שאנחנו לומדים מהקטן ועד הגדול ניתן בסיני, וממילא, כל לימוד נחשב כמו מפי הקב"ה].

ודבר זה שכל לימוד הוא כמו מפי הקב"ה אייז סתם מעלה בעלמא, אלא זו צורת הלימוד וכך קיבלנו בסיני שכל לימוד הוא מפי הקב"ה, שהרי כל מעמד הר סיני בא ללמדנו צורת הלימוד ואופן הלימוד, וכמו שכתוב בברכות (דף כב, ע"א): "והודעתם לבניך ולבני בניך" וכתוב בתריה 'יום אשר עמדת לפני ה' בחורב', מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן...".

דהיינו, כל לימוד תורה - באימה וביראה וברתת ובזיע, וממילא אדם שיש לו קלות ראש לא יכול, ואסור לו ללמוד תורה, כיוון שבמעמד הר סיני למדנו שצורת הלימוד הוא באימה וביראה. וא"כ כמו שבמעמד הר סיני למדנו מפי הקב"ה, כך, כל לימוד ולימוד הוא כמו מפי הקב"ה וכדרשת הספרי.

והנה מצב זה של מעמד הר סיני שבו למדו בניי תורה מפי הקב"ה, לא נסתלק אחרי מעמד הר סיני, אלא הוא עבר אל המשכן, וכפי שמבאר הרמב"ן בתחילת פרשת תרומה. ויותר מזה, בהר סיני היה זה מעמד ארעי, ובמשכן היה דבר זה קבוע. והטעם בכל זה מפני שכל לימוד צריך להיות מעין מעמד הר סיני ומפי הגבורה. לכן בהכרח שמצב זה יימשך גם במשכן, וכן בכל לימוד ולימוד שלומדים.

ועפ"ז נבין מהי הפורענות הראשונה. בניי כל זמן ששהו בהר סיני הם היו במצב של לימוד תורה מפי הקב"ה וכשנסעו מהר סיני עדיין לא היה משכן שבו יהיה המשך למעמד הר סיני. נמצא שבנסעם מהר סיני נוצר הפסק בלימוד תורה מפי הגבורה. ובניי בידעם דבר זה היה להם להתחנן ולבקש מהקב"ה שלא יוליכם משם, כדי שלא יהיה הפסק אפילו רגע אחד מלימוד נפלא כזה. אבל בניי לא ביקשו דבר, וכששמעו שנוסעים מהר סיני שתקו ולא אמרו כלום, התנהגות זו היא בעצם החטא שנקרא פורענות, מפני שהם לא הכירו בערך מעמדם ובערך לימוד תורה מפי הגבורה. וממילא ל"ק הקושיות הני"ל, שהרי נסעו ע"פ ה' ביחד עם משה רבינו, ועוד שרצו להכנס לארץ ישראל, דאחי"נ הכל טוב ויפה, אבל היה להם להראות שקשה עליהם הפרידה, ושהם חפצים להשאר במצב נפלא זה, וחוסר הכרתם הוא עצם חטאם. וזהו "כתינוק הבורח מבית הספר" שהם לא העריכו את מעמדם בהר סיני, ולא חששו מהיסח הדעת שנוצר, עכ"ל הגרי"ס זצ"ל.

וייתכן שהחטא הטמון כאן היה **חסרון באהבת התורה של בניי**, כיוון שאילו הייתה להם אהבה אמיתית לתורה לא היו מסוגלים לזוז משם ולעשות הפסק מהלימוד מפי הגבורה. והיו צריכים לבקש ולהתפלל מהקב"ה שישארו שם, ועצם זה שלא ביקשו להשאר ולא חסו על היסח הדעת שיהיה להם, סימן שהיה להם חסרון באהבת התורה הקדושה.

נמצאו למדים יסוד גדול, שמי שמקושר עם התורה קשר הדוק ללא היסח הדעת ואינו יכול להפרד ממנה, זהו סימן מובהק לאהבת תורה. ומאידיך, **כדי להגיע לאהבת תורה צריך להיות מקושר עם התורה קשר הדוק ללא היסח הדעת בכל עת ובכל שעה.**

ובעצם אי הסחת הדעת מהתורה זהו קניין כיצד לזכות בתורה, וכפי שכתב הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה (בפרק ג' הלכה ו') וז"ל: "מי שנשאו לבו לקיים מצוה זו כראוי ולהיות מוכתר בכתר תורה **לא יסיח דעתו לדברים אחרים**, ואל ישים על ליבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחת. כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל..." עכ"ל.

מבואר להדיא שהיסח הדעת פוסל במצות תלמוד תורה, וכדי לזכות לתורה צריך שלא יסיח דעתו ממנה, ועי"ז יגיע ג"כ לאהבת התורה. וכן אמר דוד המלך ע"ה בתהלים (קיי"ט, צז): "מה אהבתי תורתך - ומרוב אהבתה - כל היום היא שיחתי", דהיינו שלא מסיח דעתו ממנה, וכן אמר שלמה המלך ע"ה במשלי (פרק ה', יט): "באהבתה תשגה תמיד", ופרש"י: "תעסוק תמיד", דהיינו שיהא כל הזמן שקוע בתורה ובאהבת התורה, ולא יסיח דעתו ממנה. ועד כדי כך מסופר בירושלמי בברכות פרק ה' (דף לח, ע"א) שריש לקיש היה שקוע בתורה כל כך עד שיצא מתחום שבת ולא שם לב לכך מרוב שקיעתו בתורה.

היסוד לכל זה הוא, הידיעה שהתורה איננה כשאר כל החכמות שבעולם, שבכל החכמות יכול אדם ללמוד בכל צורה שרוצה ובכל זמן, ולא צריך להיות שקוע בזה כל הזמן, ויכול להסיח דעת מהם, כיוון שזה לא נותן לו שום משמעות בעצם החיים,

אבל לימוד התורה הקדושה היא החיים, היא נותנת לאדם את כל תכליתו בחיים, ובלעדיה אין חיים, וכמבואר במדרש תהלים הנ"ל. וממילא אייא שיסיח דעתו מהחיים, וצריך כל הזמן להיות שקוע בה, ועייז יזכה לתורה ולאהבת התורה. [ולפייז מובנים דברי הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה (פרק א' הלכה ח') שכתב וז"ל: "כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו, בין בעל יסורין, בין בחור, בין שהיה זקן גדול שתשש כוחו, אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים, ואפילו בעל אשה ובנים, חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר יתגית בו יומם ולילה", עכ"ל].

והטעם מובן, כיוון שהתורה היא החיים ובלעדיה אין חיים, וכולם זקוקים לחיים, לכן מצוה זו מוטלת על כל אחד ואחד בכל מצב. ולכן נמשלה התורה לעץ חיים כי בלעדיה אין חיים. וכך מבאר ב"נפש החיים" (שער ד' פרק ל"ג) וז"ל: "וואמר הכתוב (משלי ג', יח): 'עץ חיים היא למחזיקים בה' וגו', כי צריך האדם לקבוע בליבו, וידמה בדעתו כי אילו היה טובע בנחל שוטף, ורואה לפניו בנהר אילן חזק, ודאי יאמץ כוח להתאחז ולהתדבק עצמו בו בכל כוחו, ולא ירפה ידיו הימנו אפילו רגע אחד, אחר שרק בזה תלוי עתה כל חיותו. מי פתי ולא יבין שאם יתעצל ח"ו אפילו רגע אחד, ויתרפה ידיו מהתאחז בו, יטבע תיכף. כן התורה הקדושה נקראת עץ חיים, אילנא דחיי, שרק אותו העת שהאדם אחוז באהבתה ועוסק ומהגה בה בקביעות אז הוא חי החיים האמיתיים העליונים. קשור ודבוק כביכול בחי העולמים יתברך שמו, דקודשא בריך הוא ואורייתא חד. ואם ח"ו יזניח תלמודו ופורש מקביעות העסק בה לעסוק בהבלי העולם והנאותיו, הוא נפסק ונכרת מהחיים העליונים, וטובע עצמו במים הזידונים רח"ל", עכ"ל.

קבלת התורה

עוד יסוד גדול להגיע לאהבת תורה מבואר ברש"י שמות (י"ט, ה): "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי" וז"ל: "ועתה - אם עתה תקבלו עליכם, יערב לכם מלאך ואילך, שכל התחלות קשות", עכ"ל.

מבואר ברש"י שדבר ראשון צריך לקבל בקבלה גמורה את התורה, ואחרי הקבלה **תגיע העריבות וההנאה**. ומהי קבלה זו? מבאר בספר "עלי שור" (פרק א'), שצריך לקבל את לימוד התורה כדבר מוכרח שחייבים ללמוד תורה וא"א בלי זה. ולא ללמוד רק מחמת החשק שבחר ברצונו ללמוד, כיוון שלימוד התורה אינו כסתם קובץ דינים שמחליט ללמוד מחמת חשקו, אלא לימוד התורה הוא חיים, ובלעדיו אין חיים, ולכן צריך ללמוד מצד הכרח גמור, כיוון שזו התעסקות של עצם החיים, ובלעדיה אין חיים. ובחיים מתעסקים בהכרח גמור בהכרה שא"א אחרת ולא מתחשבים בחשק וברצון.

והנפק"מ הגדול בין לומד מתוך הכרח ללמוד רק מתוך חשק, דאם לומד מצד חשק, אי"כ כשאין לו חשק הרי מיד הוא מתרפה והרפיון משתלט עליו והוא נופל

לגמרי וחיי מפסיק ללמוד, אבל אם לומד מצד הכרח גמור, אי"כ גם כשהחשק נחלש קצת או פג לגמרי ומתרפה קצת, אין הוא נופל ואינו נותן לרפיון לשלוט עליו, כיוון שמכיר בעצמו שצריך ללמוד מתוך הכרח כי התורה היא חיים, ובלעדיה אין חיים. ועיי' מתחזק וממשיך ללמוד מתוך הכרח, וסופו שיערב לו, והחשק יבוא במשך הזמן, וכדברי רש"י: "אם תקצלו יערצ לכס מכאן ואילך".

נמצאנו למדים יסוד גדול מדברי רש"י שפדי להגיע לאהבת תורה, צריך לקבל על עצמו את לימוד התורה בהכרח גמור שא"א בלעדו, ואח"כ יגיע לו העריבות וההנאה ויאהב את התורה אהבה אמיתית, ואף שיש קשיים בזה. כבר כתב ע"ז רש"י שכל ההתחלות קשות, אבל סופו מובטח לו שמכאן ואילך יערב לכס. וזוהי עבודה תמידית המוטלת על האדם להתחזק ולהתאמץ בלימוד התורה, וכפי שאמרו חז"ל בברכות (דף לב, ע"ב) ארבעה צריכים חיזוק ואחד מהם הוא תורה, ופרש"י: "שיתחזק אדם צדק תמיד בכל כוחו". ועיי' זוכה בסוף לעריבות והנאה ואהבת תורה.

ואחרי כל האמור אין לשכוח את התפילה. להתפלל לפני הקב"ה שיתן בליבנו אהבת תורה, וכפי שאנחנו אומרים כל יום בברכת התורה "והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו" וכי, וכך מבקשים בברכת החודש "חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים".

ומי שמגיע לאהבת תורה זוכה לדברים הרבה וכמו שכתוב באבות (פרק ו' משנה א'): "כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה". ופירש שם הגר"ח מוולוז'ין זצ"ל בפירושו "רוח חיים" וז"ל: "ענין השמה עיקרה לשם אהבת התורה ליגע ולעמוד על שרשה... ולזה צריך ללמוד ביגיעה עצומה להשיג אמיתת כוונות התורה לפי השגתו וכל אשר יוסיף ללמוד כן יוסיף לחפוף ללמוד עוד. ובאהבת התורה ישגה ויחשוב והלואי שיכול לא לישן ולא לאכול רק כל הימים וכל הלילות ליגע ולעיין ולשתות בצמא את דבריה... ועיי' יתאוה תאוה להבין ולהשיג עוד, עד כי ישג כל סתרי העולם ומלואה כריב"ז אשר אמרו עליו שלא הניח מקרא משנה, גמרא, הלכות ואגדות, דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים, קלים וחמורים, וגזירות שוות תקופות וגימטריאות, שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים ושירת דקלים, משלות כובסין, משלות שועלים, דבר קטן - היות דאביי ורבא, ודבר גדול מעשה מרכבה - לקיים מה שנאמר 'להנחיל אוהבי יש' וגו'. וזהו זוכה לדברים הרבה האמור במשנה...". עכ"ל.

מבואר שגדר לשמה היינו מי שלומד מתוך אהבת התורה, וסופו שיזכה לדברים הרבה.

ונסיים בדברי ה"אור החיים" הקדוש בפרשת כי תבוא (פרק כ"ו, ח'): "שם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו, משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם".